

TARTU ÜLIKOOLI VILJANDI KULTUURIAKADEEMIA

Muusikaosakond

muusika õppekava

Jürgen Järvpõld

SOLFEDŽO TUNDIDE ETTEVALMISTUS JA LÄBIVIIMINE

RÄPINA MUUSIKAKOOLI II KLASSI ÕPILASTELE

Loov-praktilise lõputöö kirjalik osa

Juhendaja: Themuri Sulamanidze

Kaitsmisele lubatud.....

(juhendaja allkiri)

Viljandi 2021

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
1. TEOREETILINE ÜLEVAADE	4
1.1. Huviharidus Eestis	4
1.2. Räpina Muusikakool	5
1.3. Ülevaade ülemaailmsest tervisekriisist ning mõjust Räpina Muusikakoolile	6
1.4. Solfedžo ja selle õpetamisest II klassile	7
2. TUNDIDE ETTEVALMISTUS JA LÄBIVIIMINE	9
2.1. Kitsaskohad tundide ettevalmistamisel ja läbiviimisel	9
2.2. Tundide ettevalmistusprotsess ja läbiviimine	10
2.2.1. I tund	10
2.2.2. II tund	11
2.2.3. III tund	13
3. ARUTELU	14
KOKKUVÕTE	15
KASUTATUD KIRJANDUS	16
LISAD	17
Lisa 1. Töövihik lk 59	17
Lisa 2. Töövihik lk 29	18
Lisa 3. Kodutöö tööleht	19
Lisa 4. Töövihik lk 60	20
Lisa 5. Töövihik lk 18	21
Lisa 6. Töövihik lk 61	22
SUMMARY	23

SISSEJUHATUS

Käesolev loov-praktiline lõputöö on Räpina Muusikakooli II klassi solfedžotundidest. 2020/2021 õppeaasta keerulise ülemaailmsest tervisekriisist tingitud olukorra tõttu andsin lõputöö raames oma II klassi solfedžoõpilastele kolm 40 minutilist videotundi ja jäädvustasin tunnid digitaalselt. Töö kirjalik osa koosneb kolmest peatükist.

Töö esimeses osas annan teoreetilise ülevaate Eesti huviharidusest; räägin Räpina Muusikakooli ajaloost ja praegustest tingimustest; räägin kuidas on ülemaailmne tervisekriis mõjutanud rühmaainete õppetööd Räpina Muusikakoolis; annan ülevaate II klassi solfedžo ainekavast. Töö teises osas kirjeldan kolme videotunni ettevalmistamise ja läbiviimise protsessi. Töö kolmandas osas arutlen lõpptulemuse üle.

Solfedžotunnid viisin läbi ajavahemikul 12.04.2021 kuni 26.04.2021. Videotunnid toimusid *Zoomi* keskkonnas, kuna üleriigiliste piirangute tõttu ei olnud kontakttunnid lubatud. Teise ja kolmanda solfedžotunni vahele jäi nädalapikkune vaheaeg.

II klass on 2021 aasta märtsist alates õppinud intervalle. Märtsi-aprillikuu solfedžotundides käib järjepidev intervallide kinnistamine läbi erinevate ülesannete. Tunde ette valmistades lähtusin ideest, et tunnid peavad olema mitmekesised ning lõimuma juba õpitud teadmiste ning oskustega.

Räpina Muusikakoolis töötan rühmaainete õpetajana alates 2020. aasta sügisest. Õpetan solfedžot I, II, IV, V ja VII klassile. Lisaks õpetan muusikalugu IV, V, VI klassile ning viin läbi tunde ka eelklassiga.

Täna oma juhendajat Themuri Sulamanidzet loov-praktilise lõputöö juhendamise eest ning kolleeg Margot Suurt, kes on terve Räpina Muusikakoolis töötatud aja jooksul andnud erinevaid praktilisi näpunäiteid ja jaganud oma kogemusi õpetajatööst.

1. TEOREETILINE ÜLEVAADE

1.1. Huviharidus Eestis

Noorte huviharidus ja huvitegevus on pikaajaline (huviharidus) või lühiajaline (huvitegevus) süsteemne juhendatud tegelemine huvialaga vaba tahte alusel valitud huvialal. Huviharidus on üldjuhul finantseeritud olulisel määral kohalike omavalitsuste eelarvetest, mis teeb sellest ühe stabiilsema, jätkusuutliku ning pikaajalise traditsiooniga noorsootöö valdkonna. Huvihariduse liike on erinevaid: sport, muusika, kunst, tants, draama, loodus, käsitöö, tehnika jpt (Noorsootöö strateegia 2006).

Huviharidusel on oma kindlad eesmärgid ja ülesanded. Huvihariduse eesmärgiks on luua võimalusi isiksuse mitmekülgseks arenguks ja toetada noore kujunemist hästi toimetulevaks ühiskonnaliikmeks. (Huviharidusstandard 2007). Huviharidusstandard näeb ette, et huviharidus peab (*ibid.*):

1. põhinema noorte osalusel ja vabal tahtel;
2. põhinema huvialade ja noorte võrdsel kohtlemisel;
3. toetama noorte arengut, iseseisvust, omaalgatust, initsiatiivi, aktiivsust;
4. pakkuma noortele eduelamusi ja tunnustust
5. pakkuma noortele huvialaga tegelemise ja selle tunnetamise rõõmu;
6. arendama loovust ja sotsiaalseid oskuseid;
7. olema avatud, positiivne ja noori julgustav.

Huviharidusstandard seab huvihariduse ülesandeks avastada noore inimese loomevõimet ning seda kavapõhiselt arendada, et kujuneks isiksus, kes (*ibid.*):

1. mõtleb loovalt;
2. eesmärgistab, kavandab ja hindab oma tegevust;
3. suudab valida, otsustada ja vastutust kanda;
4. suudab analüüsida ümbritsevat tegelikkust;
5. oskab teha tööd ning on valmis koostööks
6. mõistab teadmiste ja pidevõppe tähtsust ning oskab õppida

Statistikaameti andmetel on huviharidusega seotud käesoleval aastal 29,9% noortest vanusegrupis 7-26 eluaastat (Tõetamm 2021). 2020/2021 õppeaasta seisuga on Eestis 774

huvikooli, kus õpib kokku 104 998 isikut. Eesti huvihariduses on kokku 5 952 pedagoogi. (Haridussilm 2021)

Muusikaalane huviharidus Eestis

774-st huvikoolist 145 on muusika- ja kunstikoolid. 2020/2021 õppeaasta seisuga õpib muusika- ja kunstikoolides 2 763 õppekaval kokku 40 950 õpilast. Pedagooge muusika- ja kunstivaldkonnas on kokku 2 653. (*ibid.*)

1.2. Räpina Muusikakool

1987. aasta kevadel teatas Põlva kultuuriosakonna juhataja, et sügisel avatakse Räpinas lastemuusikakool. Peale otsuse langetamist hakati otsima koolile kohta. Üheks võimaluseks oli keskkooli ruumide kasutamine, kuid sellest loobuti – taheti, et maja oleks eriline ning omaette auraga. Kõne alla tuli endine lasteaia hoone, kus tegutses Põlva kaugõppekeskkooli Räpina filiaal. Peale sobiva koha leidmist tulid aga praktilised mured – maja vajab mitmeid ehitustöid. Näiteks osades klassiruumides oli põrand nii pehkinud, et oli reaalne oht läbi põranda vajuda. Mitmed klassiruumid olid läbikäidavad, ilma akendeta, mustad ja kõledad. Näiteks oli solfedžo- ja trompetiklassi ühises seinas suur auk, mis oli lihtsalt ettejuhtuvate riideesemetega kinni topitud. Kehvatest tingimustest hoolimata oli Räpina inimestel suur muusikaarmastus ja tahe omandada muusikaharidust kodukandis. Kooli avamis aastal võeti vastu 69 õpilast (35 klaveri-, 23 akordioni-, 6 klarneti- ja 5 trompetiõpilast), kusjuures soovijaid oli 83. Kooli direktori ülesandeks sai instrumentide muretsemine. Probleemiks ei olnud rahapuudus vaid tõsiasi, et instrumente polnud saada. Neli aastat hiljem valmis kooli juurdeehitus – juurde tuli mitu klassiruumi ning avar saja istekohaga saal. 1998. aastal tunnustati Räpina Muusikakooli ümbrus Põlva maakonna kaunimaks ning aasta hiljem anti koolile Eesti Vabariigi Kauni Kodu tunnustus. Suure töö haljastamisel tegid majahoidjad ning õpetajad. Toona ei piirdunud õpetajaamet vaid laste õpetamisega – õpetajad pidid tegelema remondi- ja haljastustöödega ning seda peeti loomulikuks. 2008. aastal teatas vallavalitsus, et muusikakool peab oma asukohta muutma. Uueks ning praeguseks asukohaks sai Sillapää lossi teine korrus suurepärase töötingimustega. (Räpina Muusikakooli ajalugu *s.a.*)

Praegu on Räpina Muusikakoolis 12 õpetajat (Räpina Muusikakooli töötajad *s.a.*). Koolis on võimalik õppida põhiõppes, vabaõppes ja üldkultuurilises õppes (Räpina Muusikakooli õppevormid *s.a.*). Koolis saab õppida järgmistel erialadel: klaver, viiul, kontrabass, kitarr,

basskitarr, akordion, löõtspill, flööt, plokkflööt, klarnet, metsasarv, saksofon, trompet, kornet, löökpillid, soololaul (Räpina Muusikakooli õpetatavad ... s.a.). Lisaks saavad ka 5-8 aastased lapsed õppida eelkoolis, et hiljem asuda põhiõppesse õppima.

Õpe Räpina Muusikakoolis kestab 7 aastat. Pilliõppega käib kaasas solfedžo, kolmandast aastast alates lisandub ka muusikalugu. Klaverit põhipillina mitte õppivad lapsed saavad kolmandast aastast alates õppida üldklaverit. Veel osalevad õpilased erinevates ansamblites ning orkestris.

1.3. Ülevaade ülemaailmsest tervisekriisist ning mõjust Räpina Muusikakoolile

11. märtsil 2020 liigitas Maailma Terviseorganisatsioon kiiresti leviva SARS-CoV-2 koroonaviiruse puhangu pandeemiaks (ERR 2021). Päev hiljem kehtestati Eestis eriolukord, peale mida suleti kõik haridus- ja muud asutused (ERR 2021).

Esimese laine ajal suleti ka Räpina Muusikakool. Mitte keegi ei tohtinud majja siseneda, isegi õpilased, kel kodus pole pilli, ei tohtinud kooli minna. Õpetajad pidid hakkama otsima mooduseid kuidas kodunt tunde läbi viia. Olukord lahendati videotundide ja salvestuste saatmiste abil.

Esimene eriolukord distantsõppega jäi õppeaasta lõppu. Käesolev õppeaasta on veelgi raskem nii õpilastele kui õpetajatele õppetöö läbiviimise osas, kuna segane olukord on kogu õppeaasta vältel. Õppeaasta algas tavapäraselt, kuid üsna pea hakkasid rühmatundides vahelduma erinevad võimalikud stsenaariumid:

1. kõik õpilased on koolis ning õpe toimub tavapäraselt, võttes arvesse Terviseameti soovitusi;
2. karantiinis on mõned üksikud üldhariduskoolide klassid/õpilased. Paralleelselt toimub kontaktõpe klassis ja videotund karantiinis olijatega;
3. rühmaainete õpetaja on karantiinis, mõningad õpilased saavad olla koolis. Videotundi ei toimu. Õpilased teevad iseseisvalt ülesandeid ning saavad õpetajale tehtud tööd;
4. lubatud on individuaalne õpe, rühmatunnid keelatud. Solfedžos toimuvad graafiku alusel individuaalsed konsultatsioonid kontakttunni vormis;

5. lubatud on individuaalne õpe, rühmatunnid keelatud. Õpilased saavad osaleda pillitundides, kuid ei ole mõeldav, et peale pillitundi minnakse viivitamatult koju, et osaleda rühmaaine videotunnis. Õpilased saavad teha iseseisvalt ülesandeid ning tehtud tööd õpetajale saata.

Oluliste kitsaskohtadena distantsõppe ajal saab välja tuua katkendliku ja koormuse all oleva internetiühenduse ning kohutava helikvaliteedi videotunnis. Lisaks pole distantsõppe ajal võimalik kasutada Orffi instrumentaariumi.

Distantsõppe ajal olen õppetöö läbiviimisega väga hästi toime tulnud, kuna tunnen IT valdkonda ning endale see raskusi ei valmista. Distantsõppe ajal olen saanud aidata oma kolleege, jagades nendega teadmisi ja näpunäiteid erinevatest tehnilistest lahendustest. Enda tundide jaoks kogu distantsõppe perioodil olen koostanud erinevaid ülesandeid ja töölehti kasutades tarkvara Avid Sibelius. Intervallide, akordide ja järgnevuste kuulamiseks olen need ülesanded elektriklaveriga salvestanud arvutisse ning salvestusi õpilastega jaganud.

Kui kontaktõpe oli veel sügisel lubatud, tutvustasin õpilastele ka erinevaid internetiplatvorme, kus iseseisvalt teha solfedžoülesandeid. Lisaks tutvustasin õpilastele muusika noteerimise programmi MuseScore 3, mis on kõigile tasuta kättesaadav ja mida on lihtne kasutada. MuseScore'i olen lasknud õpilastel kasutada diktaatide kirjapanemisel.

Kogu distantsõppeaegne infovahetus, sh koduste tööde esitamine on olnud internetipõhine. Täidetud töölehtedest on õpilased teinud pildi ning saatnud minule. Nooremad õpilased on kasutanud selleks ka lapsevanema abi. Lauluülesandeid on õpilased lindistanud ning jaganud neid minuga. Põhiline suhtlus ja koduste töödega seotud infovahetus käib läbi kooli Stuudiumi. Mõned üksikud vanemad õpilased kasutavad Stuudiumipoolsete piirangute (liiga suuremahulised lindistused) tõttu ka Google Drive'i. Kiireloomuliste küsimuste-vastuste vahetamiseks kasutame nii õpilaste kui lapsevanematega meilisuhtlust ja Facebook Messengeri.

1.4. Solfedžo ja selle õpetamisest II klassile

Solfedžot õpitakse muusikakoolides paralleelselt pilliõppega. Solfedžo eesmärgiks on muusikataju arendamine ja teooria õppimine. Eesmärkide saavutamiseks arendatakse astmetaju läbi laulmise ja kuulamisharjutuste. Nooremas astmes on hea kasutada

solfedžotundides Orffi instrumentaariumi erinevate teemade õpetamisel. Orffi instrumentaariumi kasutamise võlu peitub selle lihtsuses – pilli saab mängida iga laps. Orffi instrumentaariumit solfedžos olen kasutanud koosmusitseerimiseks ja improviseerimiseks.

Nii II kui ka teisi klasse õpetades pean tähtsaks, et õpe oleks lõimitud õpilase erialaga. Eriti hoian silma peal just noorema astme õpilastel, kel pole veel nii palju kogemusi märgata seoseid õppeainete vahel. Kuna kollektiiv on väike ning ka õpilasi on vähe, siis olen hästi kursis õpilaste pilliõppes toimuvaga. Lisaks pean tähtsaks kasutada ilmekaid näiteid, et teemasid selgitada. Väga olulisel kohal on ka digivahendite kasutamine solfedžos. 2020/2021 õppeaastal avati Räpina Muusikakoolis arvutiklass, kus on võimalik terve klassiga koos õppida ja lahendada ülesandeid erinevates internetikeskkondades. II klassi põhiteema, intervallide õpetamise juures saab kasutada kõiki eelnevalt loetletud meetodeid – näidata õpilasele kus tekivad mingid intervallid just tema instrumendil, lahendada internetipõhiseid ülesandeid.

II klassi solfedžo õpe algab I klassi kordamisega. Uute teadmistena õpitakse II klassis kahe võtmemärgiga helistikke (D-duur/h-moll; B-duur/g-moll), harmoonilist molli, põhikolmkõlasid, tempotähiseid, takti viipamist, muusikalise mõtte kordamise liike. Kontaktõppe puhul oleks II klassile küllaga tegevust ka Orffi instrumentaariumiga.

II klassi kõige suuremaks läbivaks teemaks on intervallid (priim, sekundid, tertsid, kvart, kvint, oktav), nende suurused astmetes ja toonides; intervallide kuuldeline eristamine, määramine noodijoonestikul, ehitamine, laulmine. Tööd intervallidega alustatakse teisest poolaastast ning see teema jääb õpilasi saatma kuni kooli lõpuni.

2. TUNDIDE ETTEVALMISTUS JA LÄBIVIIMINE

Esimene ettevalmistav tegevus loov-praktilise lõputöö jaoks oli direktori, laste ning lapsevanemate teavitamine plaanidest. Seejärel küsisin igalt lapselt ja lapsevanemalt nõusolekut videotunni jäädvustamiseks. Kõik lapsed ning lapsevanemad andsid nõusoleku, et neid (õpilasi) võib jäädvustada loov-praktilise lõputöö jaoks.

2.1. Kitsaskohad tundide ettevalmistamisel ja läbiviimisel

Loov-praktilise lõputöö jaoks antavad solfedžotunnid jäid aega, mil igasugune kontaktõpe oli riiklikult keelatud. Olin arvestanud, et esimene ja teine tund on kindlasti videotund. Peale teist tundi oli lootus, et ehk saab kolmanda tunni (peale vaheaega) teha juba klassis kontakttunnina, kuid vahetult enne uue perioodi algust selgus, et kontaktõpe pole endiselt lubatud. Kuna õppetöö viiakse läbi videotunnina jääb kahjuks ära võimalus kasutada Orffi-instrumentaariumi.

Suurimaks probleemiks videotundide läbiviimisel oli erinevate poolte internetiühendus ning sellest tulenevalt kvaliteetse heli edastamine. II klassi solfedžotunnid on ajal, millal koormus kooli võrgule on suur. Lisaks oli probleeme maakohas elavatel õpilastel, kel ei ole kõige stabiilsem internetiühendus – niimoodi oli võimalik olukord, kus klassis toimuv osade õpilasteni jõudis tõrgeteta ning teisele osale õpilastele väga katkendlikult.

Oluliseks probleemiks oli ka *Zoomi* poolsed piirangud, mille tõttu tunni aeg lüheneb. Tasuta versioonis saab grupikõne (rohkem kui 3 osalejat) pikkus olla maksimaalselt 40 minutit. Taimer läheb käima kui kõnega liitub kolmas osaleja. Kui peale kolmanda osaleja ühinemist oodata ka teisi osalejaid tunniga liituma, kahaneb tunni aeg umbes 38 minutile.

Probleemiks õpetajatele tundide läbiviimisel on ka kooli ümber teostatavad teetööd. Tundide ajal maja kõrval töötasid mitmed kopad, traktorid ja muud teetöödega seotud töövahendid, mis tekitasid suurt müra. Tekkiv vibratsioon ja müra olid häirivad õppetöö läbiviimisel.

2.2. Tundide ettevalmistusprotsess ja läbiviimine

Kõikide tundide ettevalmistamisel ja läbiviimisel lähtun Piret Rips-Laulu ja Kersti Juurmaa koostatud õpik-töövihikust „Neemo ja Nele seiklused Noodimaal II“. Tegemist on hea õppevahendiga mis lastele meeldib. Tundides läbiviidavad kuulamisharjutused (diktaadid, intervallid) mõtlesin ise välja lähtudes hetkel õpitavatest teemadest. Kui tundus, et töövihikus pole sobivaid ülesandeid, siis koostasin ise õpilastele töölehed soovitud sisu ja ülesannetega.

2.2.1. I tund

Ettevalmistus

Esimene tund toimus esmaspäeval, 12.04.2021. Ettevalmistusi asusin tegema reedel, 09.04.2021. II klassi teemaks on intervallide kordamine. Eelnevalt olid õpitud selgeks intervallid puhas prim, väike sekund, suur sekund, väike tert, suur tert, puhas kvart, puhas kvint, puhas oktav. Õpilased suudavad neid intervale määrata, ehitada, kuulata ja laulda. Tunni peamised eesmärgid olid astmeharjutused ja astmediktaadi kirjutamine ning seostamine õpitud intervallidega. Astmediktaadi mõtlesin ise välja sellise, et analüüsides oleksid kõik intervallid tuttavad.

Läbiviimine

Tund algas õpilaste kogunemisega ning tervitamisega. Kontrolli ja kinnistamise mõttes kordasime üle mis on meie suur teema. Küsisin õpilastelt mis asi on intervall ning milliseid intervale nad teavad. Järgnes arutelu. Peale arutelu kontrollisime üle koduse ülesande leheküljel 59 (Lisa 1). Koduseks ülesandeks oli salakirja lahendamine ja võtmemärgitundmise harjutus. Salakirja ülesandes oli õpilastele antud erinevad intervallid ja heliredelid, mille kõrval on mingi täht. Need tähed tuli panna all olevatesse ringidesse, et saada kätte ülesande lahendus. Võtmemärgi ülesandes oli õpilastele antud tabel erinevate võtmemärkidega. Õpilane pidi kirjutama milline duur- ja mollhelistik on antud võtmemärkidega.

Aja kokkuhoiu mõttes oli juba enne tunni algust joonistatud klassi tahvlile D-duuri heliredel toonika kolmkõlaga. Lisaks on tähistatud rooma numbritega toonika kolmkõla astmed. Küsisin õpilastelt mis helistikuga on tegemist, et meenutada teadmisi erinevatest helistikest. Seejärel laulsin ette D-duuri heliredeli ja palusin õpilastel mõelda juurde astmenumbreid

tahvlil olevale helireale. Peale astmenumbrite lisamist laulsin ette sama heliredeli astmenumbritena. See töö oli eelduseks järgnevale ülesandele – astmetabeli järgi laulmiseks. Kasutasin astmetabelit ning astmeharjutusi õpilaste astmetaju arendamiseks.

Peale astmeharjutusi liikusin töövihikus tagasi leheküljele 29 (Lisa 2), et seal olevat kuuendat lauluharjutust õpilastega koos analüüsida. Tegime kindlaks harjutuse helistiku, võtmemärgid, taktimõõdu, rütmid. Põhiline analüüs keskendus harjutuses tekkinud intervallide määramisele. Lisaks juhtisin tähelepanu ka harjutuse alguses olevale toonika kolmkõlale.

Peale analüüsivat tööd tuletasin õpilastele meelde tunni alguses teemaks olnud D-duuri. Mängisin ja laulsin D-duuri läbi noodinimede ja astmenumbritega, seejärel mängisin ette astmediktaadi ning asusime koos õpilastega seda kirja panema astmenumbritega. Kui astmenumbrid said kirja pandud, kirjutasime diktaadi ümber helistikku ning uurisime millised intervallid tekkisid erinevate astmete vahele. Peale seda lasin igal õpilasel laulda osa astmediktaadist.

Peale astmediktaati jäi veidi aega tunni lõpuni. Tunni lõpus lasin õpilastel kuulata erinevaid õpitud intervalle. Kodutööd järgmiseks tunniks õpilastele ei andnud.

2.2.2. II tund

Ettevalmistus

Teine tund toimus kolmapäeval, 14.04.2021. Ettevalmistusi asusin tegema tunnile eelneval päeval. Endiselt on põhiteemaks intervallid. Selle tunni eesmärgiks oli omandada teadmised millest kolmkõlad koosnevad ning millest sõltub nende kõla (duur või moll). Kavatsesin eesmärgini jõuda läbi intervallide. Lisaks oli eesmärk tuletada meelde teadmised talvel õpitud põhikolmkõladest (toonika, subdominant ja dominant). Valmistasin ette õpilastele teemakohase töölehe (Lisa 3), mis jääb kodutööks enne kolmandat tundi.

Läbiviimine

Tund algas õpilaste kogunemisega ning tervitusega. Kohe tunni alguses seletasin õpilastele mis teema neid sel tunnil ees ootab. Tunni alguses tuletasime meelde õpitud intervallid ning nende toonid. Intervallide teema on väga tähtis ning jääb õpilasi saatma kuni kooli lõpuni, seega pean vajalikuks pidevat teooria kordamist, eriti kui teema on uus. Peale kordamist

asusime tunni põhiteema, kolmkõlade, juurde. Palusin õpilastel lahti võtta lehekülje 60 (Lisa 4). Seletasin õpilastele väga lihtsalt mis asi on kolmkõla, lähtudes liitsõnast endast – „kolmkõla“ koosneb sõnadest „kolm“ ja „kõla“, kolm heli peab kõlama samaaegselt. Teooria omandamisel kaasasin töösse kõik õpilased, lastes igaühel kõva häälega ette lugeda ühe rea. Seejärel tutvusime õpikus oleva joonisega, millel on kujutatud duur- ja mollkolmkõla ehitust ja tähistust. Seletasin õpilastele täiendavalt teooriat.

Alustasime ülesannete lahendamisega töövihikust. Joonistasin tahvlile C-duuri, läbi mille jõudsime esimese ülesandeni. Töövihikus olid juba C-duuri helireale tertsid lisatud, kuid tahtsin, et õpilased ise mõtleksid tahvil toimuvale kaasa ning lasin neil öelda noodinimesid, et tahvlile tekiks samasugune harjutus nagu on töövihikus. Täiendasin töövihikus olemasolevat harjutust lastes õpilastel kirjutada iga noodi juurde astmenumbri. See samm oli eelduseks hilisematele põhikolmkõlade teemale. Peale astmenumbrite lisamist laulsime läbi kõik tekkinud tertsid. Siin selgus, et õpilasi oli väga halvasti kuulda ning ka õpilased ei kuulnud minu häält. Tõenäoliselt oli selle põhjuseks see, et laulmisel kasutasin arvuti külge ühendatud MIDI klaviatuuri ning *Zoom* jagas arvuti heli, mistõttu mikrofonist tulev hääl jäi tahaplaanile. Olukorra lahendamiseks laulsin ise õpilastele ette tekkinud tertsid. Peale tertside ette laulmist analüüsisime tertse ning lasin õpilastel nende alla kirjutada kas tegemist on suure või väikese tertsiga. Nüüd jõudsime teise ülesandeni, milles taheti, et kirjas olevatele tertsidele lisaksime juurde veel ühe tertsi – nii tekivad kolmkõlad. Teises ülesandes oli vaja määrata tekkinud kolmkõlad – kas tekkisid duur- või mollkolmkõlad. Peale kirjalikku tööd kontrollisime koos vastused üle ning selgitasin täiendavalt miks on mõni tekkinud kolmkõla rõõmus või kurb. Edasi liikusime kolmanda ülesande juurde, kus oli vaja üles leida duur- ja mollkolmkõlad.

Kui ülesanded leheküljelt 60 said tehtud, liikusime õpikus tagasi leheküljele 18 (Lisa 5), et meenutada põhikolmkõlasid. Põhikolmkõlade ja kolmkõlade teema on väga tihedalt omavahel seotud. Lasin igaühel lugeda kõva häälega ette ühe lause. Väike tagasipõige leheküljele 18 aitas hakkama saada ülesannetega leheküljel 61 (Lisa 6). Leheküljel 61 oleval esimeses ülesandes oli sarnaselt eelmise lehekülje ülesandele vaja lisada olemasolevale tertsile üks terts juurde, et tekiks kolmkõla. Pealtnäha võis tunduda, et tegemist on suvaliste kolmkõladega, kuid tegemist on helistike põhikolmkõladega, mida sai enne meenutatud.

Tunni lõpus selgitasin õpilastele kodutööd (Lisa 3) ja jätsime hüvasti.

2.2.3. III tund

Ettevalmistus

Kolmas tund toimus esmaspäeval, 26.04.2021. Ettevalmistusi asusin tegema eelmise päeva õhtul, vajaliku helisalvestise tunni jaoks tegin enne tundide algust. Plaanis oli meenutada intervalle ning seejärel teha tööd rütmidega. Tunni eesmärgiks oli teha rütmidiktaat, mis on aluseks järgnevale kahele tunnile. Järgmiseks kodutööks jäigi rütmidiktaadile meloodia ise välja mõelda. Tingimusteks oli meloodia kvindi piires, kindlasti peab kasutama toonika noote, meloodia peab lõppema toonikasse. Järgmise tunni teema oleks muusikalise mõtte kordamise liigid ning tolle tunni kodutööks jääks teistkordne diktaadi täiustamine (kasutades erinevaid kordusi – sekvents, ostinato, varieerimine).

Läbiviimine

Tund algas tavapäraselt õpilaste kogunemisega ja tervitusega. Kuna vaheaeg oli vahel olnud, küsisin õpilastelt kuidas nende vaheaeg möödus. Peale lühikest arutelu hakkasime meenutama õpitud intervalle – nende nimesid, astmeid, toone. Lisaks uurisin õpilastelt, kas neil on meeles kuidas kõlavad intervallid ning kuidas neid eristada. Seejärel kontrollisime üle kodutöö (Lisa 3). Peale kodutööde kontrollimist tegime teemavahetuse ning tuletasime meelde kõik õpitud rütmid. Tekkis arutelu mille käigus panin tahvlile kirja kõik rütmid, mida õpilased ütlesid. Kui rütmid said meelde tuletatud, hakkasime tegema rütmiharjutusi. Rütmiharjutuste jaoks nii distantsõppes kui kontakttundides on hea internetikeskkond, *therhythmrandomizer.com*, mis genereerib automaatselt rütmiharjutusi vastavalt õpetaja soovidele. Tegin õpilastega kaks ringi rütmiharjutusi. Peale rütmiharjutuste tegemist tegin õpilastele rütmidiktaadi. Seekord aja kokkuhoiu mõttes ütlesin õpilastele taktimõõdu ette, kuid muidu on pidanud õpilased rõhkude järgi ise aru saama taktimõõdust. Rütmidiktaat sai eelnevalt salvestatud ning salvestust sai *Zoomis* arvuti helina jagatud, et vältida võimalikke helikadusid, mis oleks võinud otse mikrofoni kasutades tekkida. Peale paari korda rütmidiktaadi esitamist kontrollisime koos diktaadi üle nii, et iga õpilane sai öelda ühe takti jagu kirjapandud rütme. Peale edukat rütmidiktaadi kirjapanekut rääkisin õpilastele millised teemad on meid ees ootamas ning täpsustasin ka kodutööd. Kodutööks jäi õpilastel kirjapandud rütmidiktaadile ise välja mõelda meloodia teatud tingimustega (kasutades noote kvindi piires, kasutades kindlasti toonika kolmkõla noote, lõpetada meloodia kindlasti toonikasse).

3. ARUTELU

Võin öelda, et kolm antud solfedžotundi olid sisukad ning huvitavad ka minu enda jaoks. Peamisteks võtmesõnadeks nii lõputöö jaoks ettevalmistatud tundideks kui ka teisteks tundideks on mitmekesisus, ainesisene ja ainetevaheline lõiming. Liiga pikalt ei saa jääda ühe tunni punkti juurde seisma, sest tegevus peab vahelduma ja olema õpilase jaoks huvitav. Tähtis on, et iga eelnev tund on eelduseks uutele tundidele. Nende kolme tunni eesmärkideks oli varasemalt õpitud teemade kinnistamine.

Tunnid valmistasin endale ette lihtsate märkmetena paberil. Isiklikult ei poolda tundide ettevalmistamiseks minuti täpsusega paigas olevat tunniplaani, kuna alati kavandatud tegevused võivad kesta vähem/kauem või on vaja teha täiendavaid selgitamisi või meenutada mõnda eelduseks olevat teemat.

Õpilased töötasid tundides ilusasti kaasa ning ei olnud närvis ega teistsugused, teades, et neid kolme tundi salvestatakse. Samuti said kõik õpilaste küsimused vastatud ning hätta ei jäänud mitte keegi. Videotunni läbiviimisel sai veebikaamera paigutatud arvuti monitorile, et õpilane näeks mind ning minu selja taga olevat tahvlit.

Tagantjärele mõeldes leian, et oleks võinud teadlikult rohkem küsida õpilasi, kes jäid justkui tagaplaanile. Põhiliselt sai küsitud õpilasi, kes on oma heade teadmiste ja oskustega silma paistnud.

Leian, et kavandatud tegevused õnnestusid. Siiski tundide ajal (sh salvestades) esines mõningaid tehnilisi probleeme nagu näiteks videokõne kinni kiilumine ja helikadu. Esimese tunni läbiviimisel tuli täiesti ootamatult võrgukatkestus, mille tagajärjel *Zoomi* koosolek ajutiselt peatus kuni võrguühenduse taastumiseni. Kurvaks teeb ka see, et ei ole pikka aega saanud õpilastega kontaktis olla ning distantsõppe tõttu pole olnud võimalik kasutada Orffi-instrumentaariumi.

KOKKUVÕTE

Loov-praktilise lõputöö eesmärgiks oli kolme II klassi solfedžotunni läbiviimine. Kirjaliku osa esimeses peatükis andsin ülevaate huviharidusest (sh muusika- ja kunstialasest) Eestis, Rápina muusikakooli ajaloost ja praegustest õppevõimalustest ning –tingimustest, ülemaailmse tervisekriisi mõjust Rápina Muusikakoolile ning II klassi solfedžo õpetamisest. Töö teises peatükis andsin ülevaate tundide ettevalmistamisest ja läbiviimisest, sealhulgas kitsaskohtadest, mis on takistuseks tundide ettevalmisel ja läbiviimisel. Töö kolmandas peatükis arutlen tulemuste üle.

Loov-praktilise lõputöö raames salvestasin kolme enda II klassi solfedžotundi. Nii lõputöö tundide kui ka teiste tundide ettevalmistumisel lähtusin sellest, et tund peab olema mitmekesine ning olema igal võimalusel lõimitud kas ainesiseselt või ainetevaheliselt.

Kolm solfedžotundi toimusid ajavahemikul 12.04.2021-26.04.2021, vahele jäi ka vaheaeg. Kõik tunnid toimusid *Zoomi* keskkonnas. II klassi kevadiseks suurimaks ja tähtsaimaks teemaks on intervallid. Kõik kolm tundi olid oma eesmärkide poolest erinevad, kuid kõiki tunde liidab intervallide teema.

Õppeaasta alguses, kui alustasin õpetajatööga Rápina Muusikakoolis, olime üksteisele võõrad – mina ei teadnud õpilasi ega nende taset, nemad ei teadnud, mida mina neilt ootan. Õppeaasta jooksul oleme teinud palju koostööd ning esimese õppeaasta lõpuks näen juba väga häid tulemusi enda ja õpilaste töös.

KASUTATUD KIRJANDUS

ENTK. 2006.

<https://entk.ee/sites/default/files/noorsoot%C3%B6%C3%B620strateegia%202006-2013.pdf>, (14.05.2021).

ERR. 2021. <https://www.err.ee/1062412/who-juht-kaes-on-pandeemia>, (14.05.2021).

ERR. 2021. <https://www.err.ee/1063213/valitsus-kuulutas-valja-eriolukorra>, (14.05.2021).

Haridussilm. 2021. <https://www.haridussilm.ee/ee/huviharidus>, (14.05.2021).

Huviharidusstandard. RTL 2007, 27, 474. <https://www.riigiteataja.ee/akt/12809661>, (14.05.2021).

Räpina Muusikakooli ajalugu. s.a. <https://muusikakool.rapina.ee/koolist/ajalugu/>, (14.05.2021).

Räpina Muusikakooli töötajad. s.a. <https://muusikakool.rapina.ee/kontaktinfo/tootajad/>, (14.05.2021).

Räpina Muusikakooli õpetatavad huvialad. s.a. <https://muusikakool.rapina.ee/sisseastujale/opetatavad-huvialad/>, (14.05.2021).

Räpina Muusikakooli õppevormid. s.a. <https://muusikakool.rapina.ee/sisseastujale/rapina-muusikakooli-oppevormid/>, (14.05.2021).

Tõetamm. 2021. <https://tamm.stat.ee/tulemusvaldkonnad/haridus/indikaatorid/45>, (14.05.2021).

LISAD

Lisa 1. Töövihik lk 59

1. Lahenda salakiri.

A		R	
D		T	
E		V	
K		,	
N		!	

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
s. 2	p. 8	B-duur	p. 8	g-moll	v. 2	p. 8	p. 4	p. 1	v. 2	p. 8	p. 5	p. 1	D-duur	p. 8	h-moll

2. Kirjuta tabelisse sobivate helistike nimetused.

Võtmemärgid	Duur	moll

Lisa 2. Töövihik lk 29

1. Kirjuta kahe bemolliga laskuv duur ja põhikolmkõlad. Laula.

2. Kirjuta kahe bemolliga tõusev harmooniline moll ja põhikolmkõlad. Laula.

3. Kirjuta kahe dieesiga laskuv duur ja põhikolmkõlad. Laula.

4. Kirjuta kahe dieesiga tõusev harmooniline moll ja põhikolmkõlad. Laula.

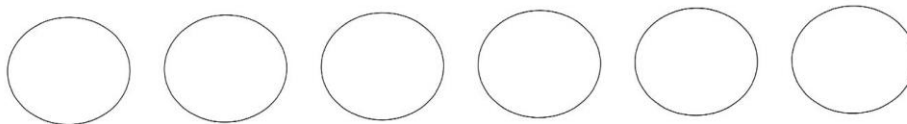
5. Määra helistik ja laula.

6.

7. Kirjuta lumepalli sisse, kas kuuled ühte, kahte või kolme heli korraga.
Ehita memmed valmis.

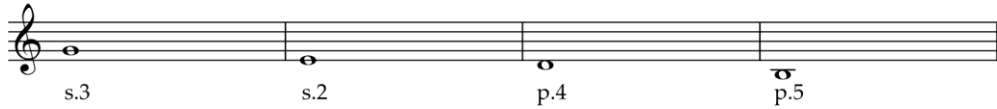
Lisa 3. Kodutöö tööleht

Tööleht II klassile

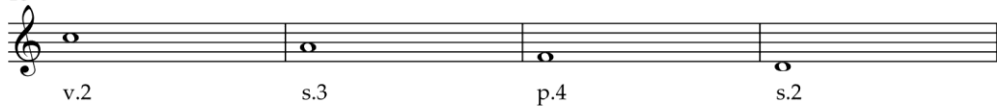
1. Määra intervallid

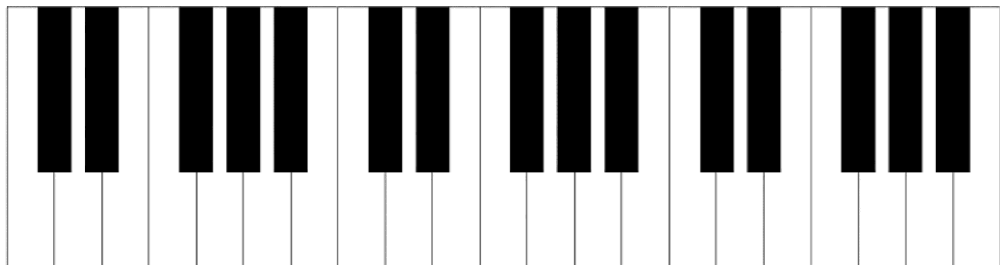
6 2. Ehita intervallid üles

10 3. Ehita intervallid alla

14 4. Milliste kolmkõladega on tegemist? (Duur/moll)

Lisa 5. Töövihik lk 18

Põhikolmkõlad

Kolmkõlasid on võimalik ehitada kõigilt helirea astmetelt. Helistikus on väga tähtsad astmed 1, 4 ja 5. Neid astmeid nimetatakse helistiku põhiastmeteks. Nendelt astmetelt ehitatud kolmkõlasid nimetatakse **PÕHIKOLMKÕLADEKS**.

1. aste – TOONIKA

Sellelt astmelt ehitatud kolmkõla on **TOONIKAKOLMKÕLA (I)**

4. aste – SUBDOMINANT

Sellelt astmelt ehitatud kolmkõla on **SUBDOMINANTKOLMKÕLA (IV)**

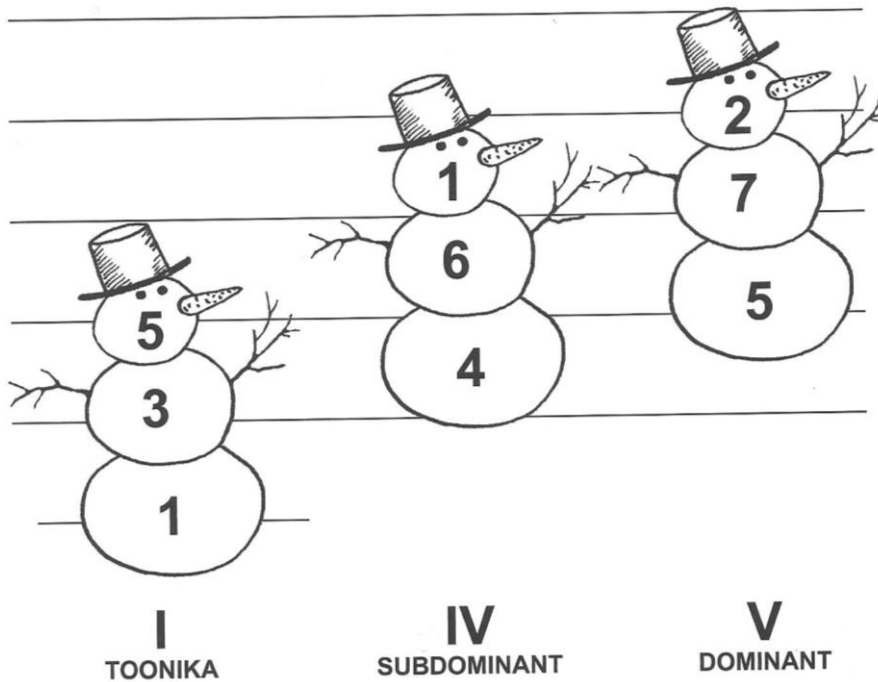
5. aste – DOMINANT

Sellelt astmelt ehitatud kolmkõla on **DOMINANTKOLMKÕLA (V)**

Molli dominantkolmkõlas kõrgendame 7. astet.

Harmoonilises mollis kõrgendan alati ..... astet.

Värvi 7. astme lumepall.

SUMMARY

The topic of the creative-practical dissertation is “The preparation and implementation of solfeggio lessons for 2nd grade students of R pina Music School”. The aim of the creative-practical dissertation is the implementation of three 2nd grade solfeggio lessons. In the first chapter of the written part I gave an overview of informal education (including music and art) in Estonia, the history and current opportunities and conditions for studying in R pina Music School, the impact of the global health crisis on R pina Music School and 2nd grade solfeggio teaching. In the second chapter, I gave an overview of the preparation and implementation of the lessons, including the difficulties that hinder the preparation and implementation of the lessons. In the third chapter of the work I discuss about the results.

As part of my creative-practical dissertation, I recorded three of my own 2nd class solfeggio lessons. In preparing both the lessons for dissertation and other lessons, I wanted the lessons to be diverse and integrated whenever possible, either within the subject or between subjects.

Three solfeggio lessons took place between 12.04.2021 and 26.04.2021, there were also vacation. All lessons took place in the *Zoom*. The biggest and most important topic starting in spring for 2nd grade is intervals. All three lessons were different in their goals, but all lessons are connected by the topic of intervals.

At the beginning of the academic year, when I started giving lessons at R pina Music School, we were like strangers to each other – I did not know the students and their level, they did not know what I expected from them. During the academic year, we have cooperated a lot and by the end of the first academic year I can already see very good results in my own and students’ work.

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Jürgen Järvpõld

(sünnikuupäev: 12.09.1997)

1. Annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose „Solfedžo tundide ettevalmistus ja läbiviimine Räpina Muusikakooli II klassi õpilastele“, mille juhendaja on Themuri Sulamanidze, reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.
3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile
4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Jürgen Järvpõld

21.05.2021